

Antaget av Kommunfullmäktige 2020-03-30, § 24.

Gäller från: 2020-04-01

Ansvarig: Kostchef

Revideras: Vid behov

MÅLTIDSPOLICY

"I Markaryds kommun arbetar vi aktivt med miljöfrågor såsom matens och mattransporternas klimatpåverkan. Vi uppmuntrar till ett hälsosamt liv med sunda matvanor och ökade kunskaper kring mat och måltider. Likaså strävar vi efter kommunala måltider som ger matglädje, gemenskap, en god livskvalitet, hälsosamma måltidsvanor samt måltider som tillagas så nära gästen som möjligt.

Eftersom maten är avgörande för en god folkhälsa är det angeläget att kommunens olika verksamheter ser mat och måltid som en viktig del av sitt uppdrag."

Innehåll

Syfte	2
Bakgrund	2
Vision	2
Fokusområden	2
Kommunal helhetssyn	3
Målgrupp för måltidspolicyn.....	3
Livsmedelsverkets måltidsmodell	4
Goda Måltider	4
Integrerade Måltider.....	5
Trivsamma Måltider	5
Näringsriktiga Måltider	6
Hållbara Måltider	6
Säkra måltider	7
Ansvarsfördelning	7
Uppföljning och utvärdering	7
Markaryd kommuns styrdokument riktlinjer	8

Måltidspolicy

Syfte

Syftet med Måltidspolicyn är att tydliggöra Markaryds kommuns övergripande viljeinriktning och ambitionsnivå vad gäller matkvalitet, mathantering, måltidsmiljö och servering.

Denna policy ska vara ett styrande dokument för alla berörda verksamheter så att kommunen erbjuder en kvalitetssäkrad måltid utifrån olika gruppers behov. Den ska klargöra vilka förväntningar man kan ställa på mat och måltider i Markaryds kommun.

Policyn är vägledande för att säkerställa kvalitet och fungera som stöd för verksamhetsplanering, uppföljning och utvärdering.

Bakgrund

Maten och dess ursprung, smak och näringsinnehåll angår oss alla. Mat är något alla tänker på, pratar om och ägnar sig åt varje dag. Mat är själva basen i livet, och har även blivit en viktig klimatområde där våra offentliga måltider spelar roll. Maten har en avgörande betydelse för hälsan - goda matvanor kan leda till bättre hälsa och ett ökat välbefinnande. Det kan också leda till ett minskat vårdbehov och snabbare tillfrisknande.

En måltid är så mycket mer än bara själva maten på tallriken. Måltiden som helhet handlar om måltidsmiljön, tiden maten serveras på, gemenskap runt matbordet, valfrihet att välja, doft, dukning, upplägg och presentation.

I Markaryds kommun arbetar vi aktivt med miljöfrågor såsom matens och mattransporternas klimatpåverkan, ett hälsosamt liv med sunda matvanor och ökade kunskaper kring mat och måltider.

Vision

I Markaryds kommun strävar vi efter kommunala måltider som ger matglädje, gemenskap, god livskvalité, hälsosamma måltidsvanor samt måltider som tillagas så nära gästen som möjligt.

Alla ska känna en trygghet i att det serveras god, vällagad och näringsriktig mat i kommunens verksamheter. Måltiderna ska utgöra en integrerad och naturlig del av övrig verksamhet och de ska serveras i en trivsamt miljö, anpassad för respektive målgrupp.

Maten som serveras ska vara säker i alla avseenden och bidra till att grundlägga goda måltidsvanor som är hållbara för såväl hälsa som miljö. Kommunens måltider ska således ses som ett medel för att uppnå en god folkhälsa och en hållbar utveckling för kommunens invånare.

Fokusområden

Värden som är viktiga för vår kommun:

- Klimatpåverkan
- Svenskt ursprung
- Närproducerat och säsonganpassat
- Mat och hälsa

Kommunal helhetssyn

Kommunen ansvarar för många verksamheter där mat och måltider är en viktig del. Inom skola, förskola, fritidsverksamhet, dagverksamhet och äldreomsorg tillagas och serveras dagligen ett stort antal måltider. Även övriga verksamheter som HVB, cafeteria och kioskverksamhet samt hemkunskapsundervisning påverkas av kommunens viljeinriktning.

Eftersom maten är avgörande för en god folkhälsa så är det angeläget att kommunens olika verksamheter ser mat och måltid som en viktig del av sitt uppdrag.

Målgrupp för måltidspolicyn

Måltidspolicyn tydliggör för kommunens invånare och personal vilken måltidsservice som kommunen tillhandahåller. Varje verksamhet ansvarar för att måltiderna anpassas till målgruppen, så att policyn efterlevs.

Måltidspolicyn fungerar som ett styrdokument för alla verksamheter i Markaryds kommun som köper in, tillagar och serverar mat och måltider.

Livsmedelsverkets måltidsmodell

För att nå framgång i arbetet med att skapa den *Goda Måltiden* är det viktigt att det finns en gemensam strategi och policy som utgångspunkt.

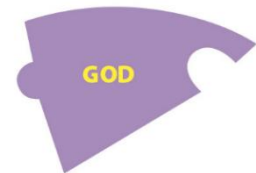
Livsmedelsverkets måltidsmodell består av sex pusselbitar som alla är viktiga för att matgästen ska må bra av maten och känna matglädje.

För att lägga pusslet krävs kompetens, engagemang och samverkan. Det kräver flexibla organisationer med fungerande kommunikation mellan olika professioner.

Goda Måltider

Att laga god och näringsriktig mat som matgästen tycker om kräver bra råvaror, kunskap, lyhördhet och bra kök. Många faktorer påverkar om maten ska uppfattas som god - exempelvis upplevelsen av doft, utseende, servering och bemötande.

Målet är först och främst nöjda matgäster. Goda måltider ska även bidra till välbefinnande, att må bra, behålla hälsan, växa, tillgodogöra sig kunskap, utvecklas och dessutom få insikt om kostens betydelse i ett längre hälsoperspektiv.

Viljeinriktning för Markaryds kommun:

- Råvaror av god kvalitet
- Måltiden har god kvalitet och är företrädesvis lagad från grunden och av råvaror utan onödiga tillsatser. De hel- och halvfabrikat som används är av hög kvalitet, med ett innehåll av kända råvaror.
- Personalen har kunskap och utbildning, och de erbjuds kompetensutveckling
- Goda måltider med strävan mot hälsosamma val
- Matgästerna ges möjlighet att framföra sina åsikter och önskemål via matråd, enkätundersökningar och liknande.

Integrerade Måltider

Måltiden ska ses som en resurs, den kan användas som ett pedagogiskt verktyg och vara en del av vården och omsorgen. Måltiden kan utgöra en paus med fokus på något trevligt där matgäster kan känna gemenskap och trygghet.

Måltiden blir på detta sätt en integrerad del av kommunens verksamheter

Viljeinriktning Markaryds kommun:

- Pedagogiska måltider ska finnas inom grundskola och förskola och dokumenterade rutiner ska finnas och efterlevas
- Pedagogiska måltider inom omsorgen kan erhållas och rutin för dessa ska finnas.
- Måltiderna ses som en viktig och integrerad del av verksamheten samt som en resurs i det pedagogiska arbetet och i omvårdnaden.

Trivsamma Måltider

Trivsamt utformade och inredda lokaler bidrar till matlust och trivsel. Lokaler och inredning ska vara anpassade efter matgästernas behov. Ljudnivån har också inverkan för om måltiden upplevs som trivsam eller inte. Måltiden är en stressfri stund för paus och avkoppling där man kan ges tid att äta och känna måltidsglädje.

Viljeinriktning för Markaryds kommun:

- Inom skola/förskola ska det finnas en restaurangkänsla, lokalerna ska vara anpassade efter antalet gäster och inredas för att dämpa buller och ge lugn och ro
- Måltiden prioriteras med väl genomtänkta flödesscheman
- Inom Vård och omsorg ska lokalerna vara hemtrevliga
- Ett ömsesidigt ansvar att göra måltiden till en positiv och trivsam upplevelse. All personal som närvarar under måltiderna verkar för god matro, matglädje och positiv syn på maten och måltiden.
- Maten serveras och presenteras på ett trevligt och inbjudande sätt som lockar till nyfikenhet och god aptit
- All personal som deltar vid servering av måltider är serviceinriktad och talar väl om maten utan att någon behöver känna sig påtvingad något
- Alla matgäster erbjuds tillräckligt med tid för att äta.
- I skolorna finns väl genomtänkta lunchscheman som gör att eleverna äter vid ungefär samma tidpunkt varje dag, mellan klockan 11-13, att alltför långa köer undviks och att varje elev har möjlighet att sitta vid bordet i minst 20 min.

Näringsriktiga Måltider

Maten som serveras ska vara hälsosam och anpassad efter de olika gästernas behov. En förutsättning för att måltiden ska vara hälsosam är att de utgår från Livsmedelsverkets riktlinjer men också lagas och serveras på ett sätt som gör att maten hamnar i magen.

Viljeinriktning för Markaryds kommun

- Måltiderna som serveras inom skola/förskola och omsorgen ska vara näringsriktiga
- Vi följer Livsmedelsverkets riktlinjer *Bra måltider i skolan, förskolan och för äldre*
- Vi erbjuder nyckelhålmärkta och hälsosamma måltidsval
- Vi använder tallriksmodellen som modell
- Dokumenterade rutiner för frukost och mellanmål i skola/förskola
- Vid önskemål om individuell anpassning i samband med diskrimineringsgrund ska ett näringsriktigt alternativ erbjudas.
- Arbeta för att motverka undernäring och nattfasta inom omsorgen med Livsmedelsverkets mall för dygnets alla måltider som modell.
- Inom äldreomsorgen ordinerar sjuksköterska, läkare eller dietist energi- och näringsberikade måltider samt konsistensanpassade måltider till de som behöver.
- De måltider, maträtter och livsmedel som serveras bidrar till att skapa kunskap om hälsosamma matvanor bland kommunens innevånare.

Hållbara Måltider

Genom medvetna livsmedelsval och minskat matsvinn kan våra kommunala måltider bidra till en minskad miljöpåverkan. Hållbara upphandlingar och begränsade transporter samt medvetna arbetssätt är en förutsättning - källsortering en annan.

Viljeinriktning för Markaryds kommun

- Upphandlingsmyndighetens kriterier gällande djurskydd, miljö och etiska frågor följs vid upphandling av livsmedel
- Målformulering om matsvinn inom olika verksamheter som regelbundet följs upp
- Andelen ekologiska och närproducerade livsmedel ska ökas i enlighet med kommunens politiska beslut
- Menyplanering görs utefter klimatsmarta måltider.
- Serveringssystem och arbetssätt som bidrar till minskat svinn ska prioriteras
- Genomtänkta transporter med rätt fordon
- Källsortering skall finnas på samtliga enheter
- Upphandling sker huvudsakligen i samverkan med länets övriga kommuner

Säkra måltider

När Livsmedelslagstiftningen följs och grundläggande rutiner för hygien finns i våra kök erbjuder vi Säkra måltider till våra ätande gäster.

Viljeinriktning Markaryds kommun

- Alla enheter som berörs ska ha ett fungerande egenkontrollprogram
- Specialkost tillhandahålls till de matgäster som av medicinska orsaker inte kan äta den ordinarie maten. För att undvika feldiagnoser och felaktig kost krävs läkarintyg för specialkost av medicinsk orsak i samtliga förskolor och skolor.
- Specialkost inom äldreomsorgen vid medicinska behov ordinerar av läkare, sjuksköterska eller dietist och individanpassas gällande konsistens, näring och övriga behov.
- All personal erbjuds kompetensutveckling inom specialkost
- Rutiner för hantering av specialkost och kostintyg ska finnas
- För att förebygga vissa svåra allergiska reaktioner får det inte förekomma nötter, mandel och sesamfrön i förskolans och skolans lokaler. Det gäller även mat som tas med till dessa lokaler.

Ansvarsfördelning

Det är respektive chef (rektor/enhetschef) som har det yttersta ansvaret för att måltidspolicyn följs och att rutiner för arbetet skapas och efterlevs på respektive enhet. Chefen ansvarar för att Policyn är väl känd hos personal, elever, brukare och anhöriga.

Omvårdnadspersonal ansvarar för att förmedla en positiv syn på måltiderna samt att rutinerna kring kost och måltider följs i det dagliga arbetet.

Pedagogiska måltider ska tillämpas och policyn följas

Kostenhetens uppdrag är att servera måltider som är goda och näringsriktiga, men som också ger en insikt om vad som är bra mat.

Varje förvaltning bär de merkostnader som kan uppkomma i samband med efterlevnad av måltidspolicyn

Uppföljning och utvärdering

- Vi mäter resultatet i det systematiska kvalitetsarbetet.
- Vi följer upp inköp av svenska och ekologiska livsmedel.
- Vi redogör årligen för vilka aktiviteter vi planerar att genomföra för att förverkliga viljeriktningarna i kostpolicyn
- Vi redovisar effekterna av de genomförda aktiviteterna.

Markaryd kommuns styrdokument och riktlinjer

- Policy för inköp och upphandling
- Riktlinjer för sötsaker i förskolan
- Riktlinjer för specialkost
- Riktlinjer för pedagogiska måltider
- Mål för kommunens miljöarbete - Agenda 2030
- Renhållningsordning/avfallsplan

Nationella styrdokument och riktlinjer

Lagstiftning

- Livsmedelslagen
- Skollagen
- Socialtjänstlagen
- Hälso- och sjukvårdslagen
- Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade
- Lagen om offentlig upphandling

Rekommendationer

- Nordiska Näringsrekommendationer – Livsmedelsverket
- Svenska Näringsrekommendationer – Livsmedelsverket
- Bra måltider i förskolan – Livsmedelsverket
- Bra måltider i skolan – Livsmedelsverket
- Bra måltider i äldreomsorgen – Livsmedelsverket
- Näring för god vård och omsorg – Socialstyrelsen
- Sveriges nationella folkhälsomål – Folkhälsoinstitutet
- Sveriges nationella miljömål – Naturvårdsverket
- Regeringens livsmedelsstrategi 2016
- Agenda 2030
- Näring för god vård och omsorg – Vägledning från Socialstyrelsen
- Förebyggande av och behandling vid undernäring. Socialstyrelsen SOSFS 2014:10

Illustrationer: Livsmedelsverket